

SILLE WY EFKES DE GEASTEN OM?

bijdrage van Stichting Hattum de Vries

Voor de wandelaars en fietsers die de route van de Geasten afleggen, is het veelal onbekend dat de situatie daar vroeger nogal verschilde met die van tegenwoordig.

Wij willen een poging doen enig licht te werpen op de situatie rond de tijd van 1948.

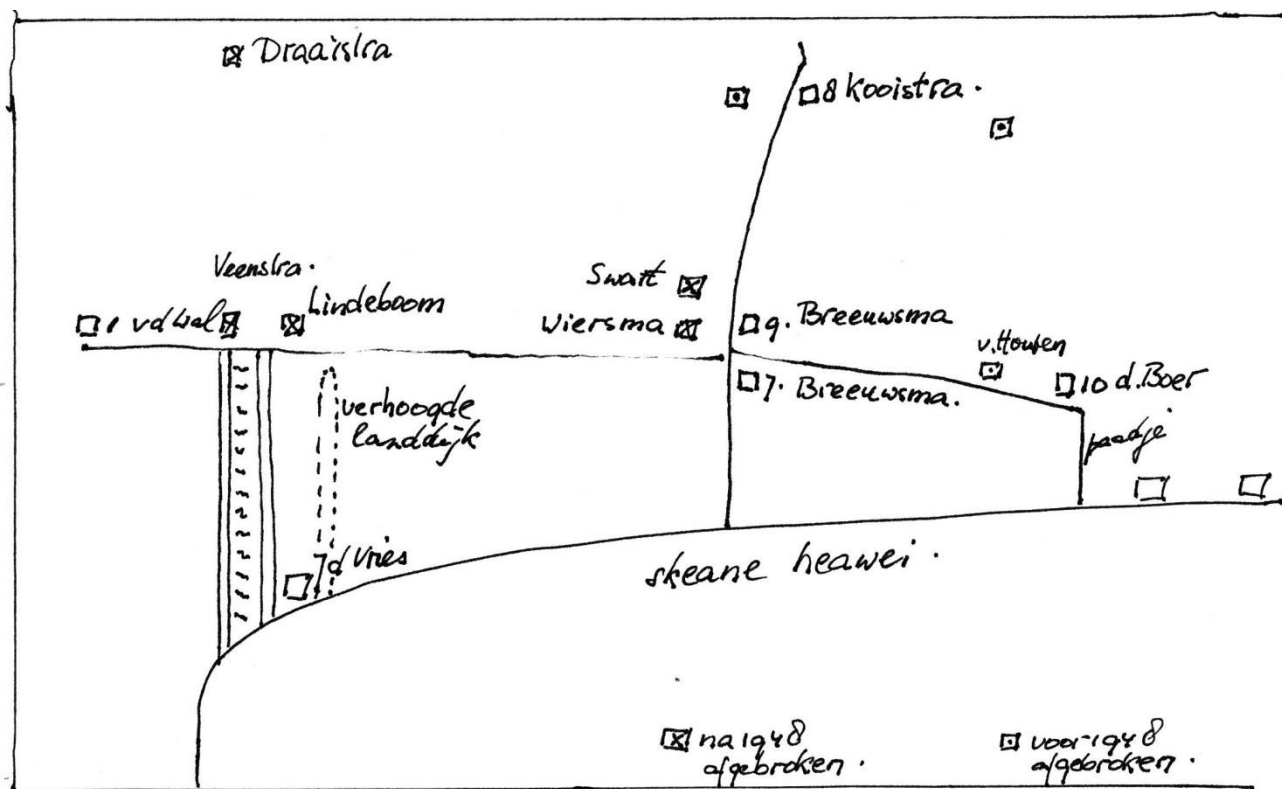
Om deze informatie zo goed mogelijk te vertellen hebben we gebruik gemaakt van de informatie van J.B. van der Wal, opgeschreven in zijn boekje "Waar de Oudegaaster boeren woonden" en de informatie van S. de Vries in zijn boekje "Sierd de Vries vertelt".

Daarnaast is er overleg geweest met Age Hospes, wiens vader vanaf 1948 een periode de melkriet op de Geasten heeft gehad. Hij ging als jongen vaak met zijn vader mee.

Voor specifieke informatie is gesproken met de fam. J. Veenstra en D. de Vries.

De familie Hospes is afkomstig uit Gaasterland en settelde zich hier in 1939. Ze gingen wonen op de Kooi C 59, nu de Wolwarren 2. Hospes werd in datzelfde jaar gemobiliseerd en zat de mobilisatietijd o.a. in Vianen. Toen Age Hospes op 31 augustus 1939 geboren werd, kreeg vader geen verlof. Na een aantal jaren geboerd te hebben kreeg Hospes in 1948 deze melkriet op de Geasten. Om de situatie op de Geasten te duiden gebruiken we een situatieschets, waarin we de namen zetten van de mensen, die er in 1948 woonden.

In de tekst komt u de namen ook tegen van de huidige bewoners.

Laten we de melkriet beginnen.

Hospes startte de melkriet bij het paadje dat van de Skeane Heawei naar de Geasten nr.10 liep. Hij had thuis het paard en Age Hospes vertelt, dat hij het paard voor de fiets spande en zo het paadje opfietste naar nr.10, waar toen de familie de Boer woonde, nu de fam.Hooyenga.

Daar stond een slee te wachten, waarop een bus melk kwam. Het paard trok de slee over het smalle paadje naar de de Geasten nr. 9, waar toen T. Breeuwsma woonde, nu de familie Joore. Op dit paadje stond vroeger naast nr. 10 een woning, waar de familie van Houten woonde, toen echter al afgebroken. Achter de familie van Houten, op dezelfde smalle strook, achter in het land ter hoogte van de familie Bosgraaf, de Geasten 8 (Hoeve zorg en genot) stond westelijk ook een oude woning. Toen ook al afgebroken.

We pakken de route weer op en zien dat Hospes de slee met de bus melk achterliet en met het paard naar de Geasten 8 liep, waar toen de familie Kooistra woonde, nu de familie Bosgraaf. Hospes had bij deze familie zijn melkwagen staan. Het paard werd ingespannen en dan ging het richting de Geasten 7, waar de familie Breeuwsma woonde, nu de familie Kooi. De ene melkbus van de Geasten 10 kwam nu op de wagen en de bussen van de familie Breeuwsma. De slee liet men staan voor de volgende rit.

Aan de andere kant van de Geasten woonde toen de familie Wiersma, diens melkbus werd ook opgehaald. Achter deze familie stond nog een woning, waar de familie Swart in woonde. Hij was arbeider bij de familie Breeuwsma. Beide woningen zijn afgebroken. Ongeveer 500 meter zuidelijker stond ook een woning aan de Geasten ter hoogte van de Geasten 8. Ook deze woning was toen al afgebroken.

Hospes reed nu met de wagen naar de Skeane Heawei en reed vervolgens naar de hoek, waar de familie J. de Vries woonde, nu de familie Ybema. Vlak voor deze boerderij, bevond zich een strook verhoogd land, waar veel bomen opstonden. Dit "pad" liep het land in en eindigde daar, maar voor veel geliefden was het een geschikt pad.

Bij familie J. de Vries liepen aan beide kanten van de sloot paden naar achteren, waar de families Lindeboom en Veenstra woonden. Hospes spande zijn paard uit en gebruikte opnieuw een slee voor de bussen. Hij ging het pad naar de familie Veenstra langs. Dit pad was echter in slechte toestand en bij het trekken van de slee hoopte de modder zich voor de slee op zodat het paard de handen vol had. Het paard trok de slee naar de Geasten nr. 1, waar de familie van der Wal woonde, nu de fam Okkema, en vervolgens keerde hij met de drie bussen terug naar de boerderij van de familie Veenstra. Deze boerderij, volgens de familie Veenstra de Geasten nr. 3, is gebouwd in 1733 en was toen eigendom van de grietman.

Bij de familie Veenstra stonden ook de bussen van de familie Lindeboom. Al deze bussen werden met de slee naar de Skeane Heawei gebracht en op de wagen gezet. Later reed Hospes hier met paard en wagen.

Toen de beide boerderijen van de familie Veenstra en Lindeboom (de familie Vonk woonde voorin) afgebroken werden en de melkfabriek uit Opeinde de melk ophaalde, omdat de "Hoop" in Oudega gesloten werd, kreeg de familie van der Wal het voor elkaar dat Opeinde nog steeds de melk ophaalde van de Geasten 1. Dit gebeurde vanaf 1966.

De familie Veenstra herinnert zich die tijd als zeer positief. Het was daar een paradijs.

Foto: De boerderij van de fam. Veenstra

Op het kaartje ziet u dat er vroeger achter de familie Veenstra nog een woning stond, namelijk van de familie Draaistra. Daar is oorspronkelijk wel geboerd. Omdat de familie Draaistra een hoge kamp had, het zand was daar niet onderuit gegraven, had hij een eigen gemaaltje anders liep al het water naar de lagergelegen weiden. Deze woning is in de jaren 70 door de Gasunie gekocht en in verval geraakt, ook omdat er nog wel eens bouw materiaal (kloostermoppen) werden weggehaald.

Hospes vervolgde zijn melkritt op het West bij de familie Mud, naast mevrouw de Jong-van der Meulen. Na nog enkele boerderijen eindigde de rit bij de melkfabriek.

De Geasten was toen een zandpad en had ook een iets ander verloop. Het bosje op de hoek met de Skeane Heawei was er toen niet. Het pad was zo smal, dat twee boerenwagens elkaar eigenlijk niet konden passeren.

De Skeane Heawei was toen verhard, maar herinnert Age Hospes zich, het zat vol gaten. Het is goed om op te merken dat in die tijd er veel kleine boeren waren met een gering aantal melkbussen.

Uit het jaarverslag van 1959 is te lezen hoeveel koeien de boeren toen hadden, het jaarverslag van 1948 geeft dat overzicht niet zo duidelijk weer.

In onderstaand schema ziet u het één en ander uitgewerkt.

Aantal koeien / aantal boeren

3	1
4	4
5	4
6	6
7	8
8	16
9	13
10	7
11	10
12	5
13	5
14	4
15	3
16	2
17	2
18	1
19	1
21	2
22	1
23	1
27	2
28	1
32	1
36	1

We zien in bovenstaand jaarverslag dat er 103 boeren bij de melkcontrole waren en aangezien niet elke boer daar aan mee deed en er ook een aantal boeren waren, die de melk door Opeinde lieten ophalen, valt de conclusie te trekken dat er nog meer dan 103 boeren toen in Oudega woonden. Van al die boerderijen op de Geasten is er niet een meer in bedrijf.

Age Hospes herinnert zich nog de melkbusnummers van deze boeren.

Bijvoorbeeld de familie Kooistra met nr. 8, de familie Veenstra met nr. 144 en de familie Breeuwsma met nr. 89.

De zuivelfabriek "de Hoop" te Oudega was op zondag gesloten. De gereformeerde boeren die de meerderheid vormden konden opening tegenhouden.

Dat betekende dat Hospes in de winter op de maandagmorgen van drie keer melken de melk moest ophalen. Aangezien er in die wintermaanden minder melk gegeven werd door de koeien (afkalven) was het aantal bussen evenredig groot. In de zomer ging het anders.

De zondagmorgenmelk werd direct opgehaald. De fabriek bleef open tot 9 uur, zodat de melkrijder nog op tijd de kerkdienst kon bijwonen.

Hospes haalde dan op maandagmorgen om drie uur de melk van de zondagavond op en deed daarna de melkrit voor de maandagmorgen.

Foto van Age Hospes

Tenslotte

De situatie vandaag is een andere. Nogal wat woningen zijn afgebroken. De ruiverkaveling heeft in de jaren 60 daar flink de hand in gehad. Perceeltjes land zijn sindsdien samengevoegd. Paden zijn verdwenen.

Wat zal er toen gebeurd zijn door de bewoners. Het zal vooral op zondag gebeurd zijn, want de wandelcultuur van elke dag was toen niet aan de orde.

Met elkaar dachten we: stel dat die paden weer in ere hersteld zouden worden. En dan niet alleen deze, want er waren veel meer oude paadjes. Misschien dat hier nog eens nader over gedacht kan worden in het kader van "Nieuwe wegen – oude paden".

We hopen dat u bij een volgende wandeling of fietstocht nog opmerkzamer bent.

Arjen Bosgraaf.